

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ TYRIMAI: METODOLOGINIAI ASPEKTAI

Mindaugas Kiškis

Docentas socialinių mokslų daktaras
Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Tel. (+370 5) 271 45 71
El. paštas: mindaugas@irii.lt

Mindaugas Krikščionaitis

Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Tel. (+370 5) 271 45 71
El. paštas: mikriks@mruni.lt

Intelektinės nuosavybės pažeidimų mastas ir pažeidžiamumas apskritai turi stiprią įtaką teisėdaraui ir teisei taikyti. Remiantis tarptautinių organizacijų atliktais tyrimais Lietuvos Respublika yra laikoma valstybe, kurioje intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų mastas yra ypač didelis, todėl, siekiant užkardyti intelektinės nuosavybės pažeidimus, Lietuvoje 1996–2000 m. nustatyta griežta intelektinės nuosavybės įstatyminė apsauga, kuri netgi viršija tarptautinius reikalavimus. Ypač griežta – civilinė atsakomybė, o priteisiamos žalos atlyginimo sumos siekia dešimtis ar net šimtus tūkstančių litų. Kadangi intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai pateikiami kaip pagrindas nustatyti griežtą teisinę atsakomybę, siekiant išvengti socialinių-ekonominių iškraipymų, svarbu, kad šie tyrimai būtų objektyvūs ir metodologiškai patikimi. Straipsnyje yra nagrinėjamos intelektinės nuosavybės pažeidimų (dažnai įvardijamų – intelektinės nuosavybės piratavimu) masto įtaka teisėdaraui ir teisei taikyti, taip pat pažeidimų mastui tirti taikomos metodologijos. Analizuojami svarbiausių tarptautinių organizacijų tyrimai ir esami oficialūs intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai Lietuvoje. Daroma išvada, kad intelektinės nuosavybės teisė pasikliauja abejotino objektyvumo tyrimais, taip pat pateikiamos sisteminės rekomendacijos dėl intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimų Lietuvoje perspektyvos, siekiant sumažinti perdėto intelektinės nuosavybės pažeidžiamumo įtaką intelektinės nuosavybės teisei.

The article surveys the methodologies used for measuring intellectual property infringements (piracy). The scope and losses from piracy have emerged as influential factor for the intellectual property legislation and case law, causing stricter sanctions and higher damage awards. Thus, the reliability and impartiality of the piracy studies becomes increasingly important. Analysis of the methodologies employed by major international studies suggests lack of transparency and reliability, while juxtaposing them with the national piracy study results may suggest unjustified and exaggerated results in the former. The article concludes with the urge to disown the intellectual property law and policy from unreliable piracy studies, as well as to adopt the uniform and impartial measurement of intellectual property infringements. Systemic criteria for such assessment are also suggested.

Įvadas

Svarbiausias ir didžiausias socialinę-ekonominę žalą darantis intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas yra neteisėtas intelektinės nuosavybės atgaminimas ir platinimas komerciniu mastu, kuris dažniausiai įvar-

dijamas kaip intelektinės nuosavybės piratavimas [1, p. 112]. Neteisėtas intelektinės nuosavybės atgaminimas ir platinimas yra bet kurie veiksmai su intelektine nuosavybe ją atgaminant ir platinant (įskaitant platinimą kompiuterių tinkluose ir internete) be sutarties su intelektinės nuosavybės tei-

sių turėtoju (neturint licencijos) ar pažeidžiant jos nuostatas. Komercinis mastas rodo veikos atlikimą ne asmeniniais tikslais daugiau negu vieną kartą, dažniausiai disponuojant ne viena neteisėta kopija, taip pat sąmoningai siekiant arba naudoti sau, arba žalos kitam asmeniui. Pastaruoju metu ryškėja tendencijos komercinius tikslus aiškinti kuo plačiau, taip nustatant griežtą teisinę atsakomybę už visas veikas, kai intelektinė nuosavybė buvo neteisėtai atgaminta ir platinama kitiems asmenims, įskaitant ir tuos atvejus, kai intelektinės nuosavybės turiniu neteisėtai disponuoja vartotojai buitiniu lygiu [2, p. 48]. Šios tendencijos grindžiamos tuo, kad intelektinės nuosavybės teisių turėtojai dėl minėtų veikų neva patiria didžiulius nuostolius, nors faktiškai patirti nuostoliai įvertinti vienašališkai tik pačių intelektinės nuosavybės turėtojų ir nėra nepriklausomai patikrinti [3].

Remiantis BSA – Verslo programinės įrangos aljanso (www.bsa.lt) duomenimis, nelegalaus intelektinės nuosavybės naudojimo tyrimais vien programinės įrangos piratavimo nuostoliai Lietuvoje yra beveik 80 mln. litų per metus, o programinės įrangos piratavimo mastai siekia 58 proc. [4]. Cituojamos piratavimo mastų apimtys, patiriamos žalos ir nuostolių sumos yra drastiškos ir suteikia politinį ir ekonominį pagrindą intelektinės nuosavybės teisių turėtojams reikalauti didesnio jų teisių gynimo, t. y. iš dalies spekuliuoti teisių pažeidžiamumu. Tokie piratavimo mastai ir žala pateikiami kaip pagrindinis argumentas griežtinant baudžiamosios ir civilinės atsakomybės už intelektinės nuosavybės pažeidimus politiką. Lietuvoje intelektinės

nuosavybės pažeidžiamumas pateikiamas kaip argumentas griežtinti atsakomybę už intelektinės nuosavybės pažeidimus [5].

Straipsnyje analizuojami ir kritiškai vertinami esami intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų tyrimai, jų patikimumas ir kiti metodologiniai aspektai. Straipsnio pirmoje dalyje apžvelgiamos naujausios teisėdaros iniciatyvos ir teismų praktika, pagrįsta esamais intelektinės nuosavybės piratavimo tyrimais ir siekiančios spręsti intelektinės nuosavybės pažeidžiamumą. Antroje dalyje nagrinėjami svarbiausi esami tyrimai, jų metodologijos ir trūkumai. Straipsnio išvadose konstatuojama, kad esami intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai nėra patikimi ir objektyvūs, stokoja tikslumo ir skaidrumo, todėl siūlomi tyrimų metodologijos principai, kurie leistų sumažinti šių neigiamų veiksmų įtaką tyrimų rezultatams, kartu baudžiamosios ir civilinės atsakomybės politikai, teisėdarai ir teisei taikyti.

1. Intelektinės nuosavybės pažeidžiamumo įtaka teisėdarai ir teisei taikyti

Intelektinės nuosavybės pažeidimai ir jų daromos žalos vertinimai pastaruosius dešimtmečius turėjo esminę įtaką intelektinės nuosavybės teisėdarai, o kai kurie naujausi regioniniai intelektinės nuosavybės teisės aktai (pvz., 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių ir procedūrų) tiesiogiai skirti intelektinės nuosavybės pažeidimų prevencijai ir šių pažeidimų neigiamų padarinių sprendimui. Šios direktyvos preambulės

19 ir 29 punktuose įvardijama, kad direktyvos tikslai yra apsaugoti autorių ir gretutinių teisių turėtojus nuo didelio masto piratavimo, sudaryti sąlygas veiksmingiau kovoti su piratavimu ir t. t.

Intelektinės nuosavybės pažeidimai paskatino ir daugybės tarptautinių ir nacionalinių autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo organizacijų atsiradimą, aktyvesnę jų lobistinę veiklą, taip pat rengti įvairias pažeidimų prevencijos ir kovos su jais programas.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, priimtas 1999 m., pakeistas 2003 m. ir 2006 m., įgyvendina net septynis Europos Sąjungos teisės aktus, tarp jų ir 2004/48/EB direktyvą dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių ir procedūrų.

Intelektinės nuosavybės pažeidimai ir jų daromos žalos vertinimai ypač pastaruosius du dešimtmečius turėjo esminę įtaką intelektinės nuosavybės teisėdarai. Net ir ankstesniuose dokumentuose pažeidimams skiriama nemažai dėmesio. 1886 m. pasirašyta ir 1971 m. papildyta Paryžiaus protokolu Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos numato šalims narėms reikalavimą imtis priemonių ginti autorių teises – pažeidimų prevencijai (36 str. 1 d.). Analogiškų nuostatų yra ir 1961 m. Romos konvencijoje dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos (26 str. 1 d.). 1971 m. Ženevos konvencijos dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo nuostatos numato dar griežtesnius teisinius reikalavimus dėl intelektinės nuosavybės pažeidimų – kaip prielaida konvencijai nurodomas „susirūpinimas dėl plačiai paplitusio ir didėjančio

neteisėto fonogramų kopijavimo ir jo daromos žalos autorių, atlikėjų ir fonogramų gamintojų interesams“.

Kovai su išplitusiais intelektinės nuosavybės pažeidimais tiesiogiai skirta Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių apsaugos tarptautinėje prekyboje (toliau – TRIPS). TRIPS sutartimi pirmą kartą nustatytos ne tik materialinės, bet ir procesinės taisyklės, siekiant atsakomybės už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus neišvengiamumo ir veiksmingumo [6].

Europos Sąjungos šalys yra prisijungusios prie minėtų tarptautinių sutarčių, o pati Europos Sąjunga plėtoja jų nuostatas Bendrijos teisės aktuose, iš jų: 1991 m. gegužės 14 d. direktyvoje 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos; 1992 m. lapkričio 19 d. direktyvoje 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje; 1993 m. rugsėjo 27 d. direktyvoje 93/83/EEB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių taisyklių, taikomų palydoviniam transliavimui ir kabeliniam retransliavimui, koordinavimo; 1993 m. spalio 29 d. direktyvoje 93/98/EEB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos terminų derinimo; 1996 m. kovo 11 d. direktyvoje 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos; 2001 m. gegužės 22 d. direktyvoje 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo; 2004 m. balandžio 29 d. direktyvoje 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo.

Pirmasis bendras reikalavimas Europos Sąjungos mastu numatyti teisinę atsako-

mybę už nelegalų intelektualinės nuosavybės naudojimą buvo numatytas Tarybos direktyvoje 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos. Šios direktyvos preambulėje reiškiamas susirūpinimas dėl kompiuterių programų piratavimo, todėl 7 straipsnyje numatyti pagrindai, kada valstybės narės turi taikyti teisinės atsakomybės priemones asmenims, kurie žinodami arba pagrįstai manydami atlieka šios veiksmus: išleidžia į apyvartą kompiuterių programas, neteisėtai komerciniais tikslais naudoja kompiuterių programas, išleidžia į apyvartą arba naudoja priemones pašalinti technines apsaugos priemones. Reikalavimai numatyti teisinę atsakomybę už intelektualinės nuosavybės teisių pažeidimus yra numatyti ir kitose direktyvose.

Pagrindinis neoficialus motyvas priimant 2004 m. balandžio 29 d. direktyvą 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo buvo didelis intelektualinės nuosavybės piratavimas naujose ES narėse (kurios įstojo į ES po 2004 m. gegužės 1 d.) [7], tačiau intelektualinės nuosavybės pažeidžiamumas taip pat tiesiogiai pabrėžiamas direktyvoje. Direktyvos preambulėje pabrėžiama piratavimo žala intelektualinės nuosavybės turtinių teisių turėtojams ir bendrajai rinkai funkcionuoti (3 ir 9 punktai). Ši direktyva suvienodina Bendrijos šalių procesinės teisės normas bei intelektualinės nuosavybės teisių apsaugos ir pažeidimų prevencijos bei padarinių šalinimo reikalavimus. Yra siūlomas antras Bendrijos šalių narių procesinės teisės unifikavimo etapas, kurio tikslai išreikšti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos projekte COM/2006/0168 dėl baudžiamųjų priemonių siekiant užtikrinti

intelektinės nuosavybės teisių apsaugą [8]. Šios direktyvos projekto tikslas – numatyti vienodus baudžiamosios atsakomybės už intelektualinės nuosavybės teisių pažeidimus ES pagrindus.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (ATGTĮ), priimtas 1999 m., peržiūrėtas 2003 m. ir 2006 m., įgyvendina net aštuonis Europos Sąjungos teisės aktus, iš jų ir 2004 m. balandžio 29 d. direktyvą 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo. Tačiau Lietuvai dar teks savo teisinėje sistemoje įgyvendinti ir naujausią 2004 m. balandžio 29 d. direktyvą 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo. ATGTĮ numato alternatyvą – patirtą turtinę žalą dėl neteisėto intelektualinės nuosavybės naudojimo pakeisti kompensacija nuo 10 iki 1000 MGL (83 str.), kurios paskirtis – palengvinti įrodinėjimo našta, susijusią su nuostolių įrodinėjimu dėl nelegalaus intelektualinės nuosavybės naudojimo. Lietuvoje numatyta griežta administracinė ir baudžiamoji atsakomybė už teisės pažeidimus ir nusikaltimus, susijusius su intelektualinės nuosavybės teisėmis, kai jie padaromi vadovaujantis komerciniais tikslais (Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ str. ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 191–195 str.), kuri iš esmės viršija dabar kitų ES valstybėse narėse įstatymuose nustatytų sankcijų vidurkį [9]. 2006 m. ATGTĮ pakeitimais (įgyvendinančiais direktyvą 2004/48/EB) nustatyta papildoma alternatyva – skaičiuoti žalą pagal teisėtos licencijos analogiją, papildoma sankcija – įpareigojimas pažeidėjams savo lėšomis pavišinti informaciją apie pažeidimą ži-

niasklaidoje, nustatytos galimybės siekti neteisėto turinio pašalinimo ar blokavimo internete. Šių teisės akto priėmimo aplinkybių ir motyvų analizė – aiškinamųjų raštų ir svarstymo dokumentų analizė – rodo, kad jais siekiama papildomai apsaugoti intelektinę nuosavybę nuo tariamai didėjančio pažeidžiamumo, didelio pažeidimų masto ir jų daromos žalos.

Intelektinės nuosavybės pažeidžiamumas ir pažeidimų sukelta didelė žala kaip atsakomybės griežtinimo motyvai prigijo ir Lietuvos teismų praktikoje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šiais bendraisiais motyvais pagrindžia atsisakymą sumažinti priteistas žalos sumas autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimo bylose ir didesnio žalos atlyginimo priteisimą. Civilinėje byloje *LATGA v. Trajektorija* (3K-3-4/2008) teismas, aiškindamas ATGTĮ 78 straipsnio 3 dalyje (Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598; 2003 Nr. 28-1125) numatytą galimybę kolektyvinio administravimo asociacijoms priteisti didesnę žalos atlyginimą argumentavo taip: „įstatymo leidėjas, nustatydamas atsakingai asociacijai teisę į ATGTĮ 78 straipsnio 3 dalyje tris kartus didesnę atlyginimą, siekė suteikti galimybę kuo veiksmingiau ginti pažeistas autoriaus teises, atsižvelgdamas į autorių teisių specifiką ir jų didelį pažeidžiamumą“.

Intelektinės nuosavybės pažeidžiamumo įvaizdį neabejotinai labiausiai formuoja patys intelektinės nuosavybės teisių turėtojai ir jiems atstovaujančios organizacijos – kolektyvinio administravimo asociacijos ir teisių gynimo organizacijos, nes jos yra tiesiogiai materialiai suinteresuotos griežtesnėmis sankcijomis ir didesnėmis žalos atlyginimo sumomis. Intelektinės

nuosavybės teisių turėtojų organizacijos aktyviai veikia ir intelektinės nuosavybės teisėdaroje ir teisės taikymo procesuose. 1991 m. Lietuvoje įsteigta Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra (LATGA-A) ir 1999 m. įsteigta Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA) dalyvauja visų autorių teisių ir gretutinių teisių teisės aktų svarstymo procese, turi daugumą atstovų Lietuvos autorių teisių taryboje. Be to, Lietuvoje veikia intelektinės nuosavybės teisių gynimo asociacijos: BSA Lietuva, InfoBalt autorinių teisių agentūra, Lietuvos muzikos industrijos asociacija, Lietuvos fonogramų gamintojų ir platintojų asociacija, Lietuvos leidėjų asociacija ir kt. Visos šios asociacijos aktyviai dalyvavo priimant naujausius ATGTĮ ir jo pakeitimus ir nuolat siekia sugriežtinti atsakomybę už intelektinės nuosavybės pažeidimus, motyvuodamos pažeidimų mastu ir daroma žala. Į šių organizacijų pastabas gana dažnai yra atsižvelgiama.

Atsiribojant nuo lobistinės retorikos, vienintelis materialus pagrindas remtis intelektinės nuosavybės teisių „dideliu pažeidžiamumu“ turėtų būti intelektinės nuosavybės (pažeidimų) ir jų daromos žalos tyrimai. Turint omenyje intelektinės nuosavybės pažeidimų įtaką teisėdarai ir teisei taikyti, yra labai svarbus šių tyrimų objektyvumas ir patikimumas. Antraip atsakomybė už intelektinės nuosavybės pažeidimus gali būti neproporcingai didelė, o intelektinės nuosavybės teisių turėtojams sudaromos palankios sąlygos gauti nepagrįstą materialinę naudą. Tradiciškai intelektinės nuosavybės teisėje taikomas įstatyminių nuostolių institutas šiuo atveju

gali tapti ne žalos atlyginimo, o intelektinės nuosavybės teisių turėtojo pasipelnymo šaltiniu, kai pastarajam pavyksta sukurti dirbtinai sunkesnio teisės pažeidimo įvaizdį.

Siekiant įvertinti šią socialinę riziką toliau analizuojami pagrindiniai intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai, teisių turėtojų organizacijų cituojami Lietuvoje, siekiant įvertinti šių tyrimų objektyvumą ir patikimumą.

2. Intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimų analizė

Analizuojamos šių intelektinės nuosavybės pažeidimų (piratavimo) studijų (tyrimų) metodologijos: BSA¹-IDC² Metinė piratavimo studija [4]; IIPA³ 2006 m. Globalaus piratavimo studija [10]; IFPI 2006 m. Muzikos piratavimo studija [11]. Taip pat analizuojami vieninteliai Lietuvoje atlikti oficialūs intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai – 2001 m. ir 2005 m. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos užsakytas tyrimas „Nelegalios produkcijos rinka Lietuvoje“. 2003 m. Kanados kompiuterių programų piratavimo studija [12] analizuojama kaip užsienio jurisprudencijoje stipriai kritikuoto tyrimo pavyzdys.

Visos straipsnyje analizuojamos piratavimo studijos, išskyrus Kanados kompiuterių programų piratavimo studiją ir minėtus Lietuvos tyrimus, yra užsakytos ar atliktos tarptautinių organizacijų, užsimančių intelektinės nuosavybės apsauga, jų duomenys plačiai žinomi, o rezultatais

remiamasi atitinkamų organizacijų veikloje. Minėtuose tyrimuose yra nagrinėjamas intelektinės nuosavybės nelegalaus naudojimo mastas skirtingose intelektinės nuosavybės apsaugos objektų srityse, tyrimo metodologija daugeliu atvejų taip pat atskleidžiama tyrimų ataskaitose.

BSA-IDC Metinė piratavimo studija. Naujausia šios studijos versija pasirodė 2007 m. pavasarį, joje pateikiami 2006 m. duomenys. Studijos metodologija remiasi dviem baziniais rodikliais:

1. Teoriniu praktiškai naudotos programinės įrangos vienetų skaičiumi;
2. Legalios programinės įrangos pardavimų vienetų skaičiumi.

Pirmo ir antro rodiklio skirtumas sudaro studijoje nurodomą nelegalios programinės įrangos (piratinės) rinkos dalį. Pirmas rodiklis skaičiuojamas dauginant spėjamą kompiuterinės įrangos kiekį (angl. *hardware units*) ir tipinį instaliuotos programinės įrangos kiekį (angl. *software load*). Antrasis – programinės įrangos rinkos pajamas (angl. *software market revenue*) dalijant iš vidutinės kompiuterinės sistemos vertės (angl. *average system value*). Spėjamas kompiuterinės įrangos kiekis nustatomas vadovaujantis IDC PC sekliais ir IDC „juodąja“ knyga; įrašytos programinės įrangos kiekis – 15 šalių apžvalga ir vietos apžvalgininkų tyrimais; programinės įrangos rinkos pajamos – IDC programinės įrangos sekliais, programinės įrangos tiekėjų apklausa ir vietos IDC apžvalgininkų tyrimais; vidutinė sistemos vertė – IDC kainų sekliais, 15 šalių apžvalga ir vietos apžvalgininkų tyrimu. Tyrime pateikiami duomenys apie piratavimą daugiau kaip 100 valstybių, iš jų ir Lietuvoje. Autoriai

¹ Business Software Alliance/<http://www.bsa.org/>

² IDC/<http://www.idc.com/about/about.jsp>

³ International Intellectual Property Alliance/ <http://www.iipa.com/>

teigia, kad studijos tikslas yra ne piratavimo dydis, o piratavimo žalos monetarinis įvertinimas.

Šio tyrimo metodologija yra akivaizdžiai pritaikyta vertinti programinės įrangos piratavimą ir yra pati skaidriausia (labiausiai atskleista), palyginti su kitais šiame straipsnyje nagrinėjamais intelektualinės nuosavybės pažeidimų tyrimais. Tyrimo metodologijos analizė leidžia identifikuoti keletą svarbių trūkumų:

- metodologijos skaidrumas yra nepakankamas – įvardijami tik abstraktūs duomenų komponentai;
- dauguma tyrime naudojamų duomenų remiasi prielaidomis ir subjektyviais vertinimais (pvz., vietos apžvalgininkų tyrimu, „juodąja knyga“, teisėtos produkcijos platintojų duomenimis ir pan.);
- neaišku, kaip yra apsaugoma nuo tendencingai pateiktų duomenų (pvz., teisėtos produkcijos platintojai dėl įvairių priežasčių gali būti suinteresuoti deklaruoti išpūstus duomenis);
- kompiuterių įrangos kiekis nebūtinai yra tiesiogiai susijęs su parduodamos komercinės programinės įrangos kiekiu, pvz., gali būti naudojama ankstesniais metais įsigyta kompiuterių įranga, programinė įranga neatnaujinama, naudojama atviro kodo (nemokama) programinė įranga ir pan.;
- tipinis instaliuotos programinės įrangos kiekis yra subjektyvus ir apytikslis duomenis – akivaizdu, kad programinė įranga naudojama, pvz., advokato ir architekto kompiuteriuose, gali būti radikaliai skirtinga, be to, 15 šalių vidurkį taikant daugiau nei 100 tyrimo šalių geriausi

atveju gaunami tik labai apytiksliai duomenys;

- iš esmės neaišku, kaip buvo įvertintas (ar apskritai įvertintas) atviro kodo (nemokamų) kompiuterių programų naudojimas, pačių vartotojų surinktų kompiuterių naudojimas ir t. t.;
- nors tyrimas yra bent iš dalies kiekybinis, nenurodoma tyrimo rezultatų paklaida (nors ji akivaizdi).

IIPA 2005 m. piratavimo tyrimas. Šio tyrimo objektas suskirstytas į penkias tyrimo sritis: verslo programinė įranga, laisvalaikio programinė įranga (žaidimai ir pan.), kino filmai, muzikos įrašai, knygos. Piratavimui kiekvienoje iš šių sričių įvertinti naudojama skirtinga metodologija.

Programinės įrangos nelegalaus naudojimo metodologija remiasi „senąja“ BSA metodologija (naudota iki 2005 m.). Piratavimo lygis apskaičiuojamas kaip naujos programinės įrangos paklausos ir pasiūlos skirtumas. Paklausa skaičiuojama remiantis kompiuterinės įrangos pardavimų statistika ir kompiuterių programų skvarbos statistika. Pasiūla – 26 globalioje rinkoje veikiančių programinės įrangos gamintojų / platintojų pateikti duomenys. Žala skaičiuojama spėjamą nelegalios programinės įrangos kiekį dauginant iš vidutinės programinės įrangos vertės.

Laisvalaikio programinės įrangos tyrimas remiasi nelegalios laisvalaikio programinės įrangos rinkos apžvalga ir kompiuterinės įrangos, galinčios naudoti tokią programinę įrangą, pardavimų duomenimis.

Kino filmų piratavimas yra vertinamas suskirstant šalių rinkas į: išvystytas (angl. *developed markets*), iš dalies išvystytas

(angl. *partially developed*), visiškai piratinės (angl. *fully pirate*). Išvystytų rinkų vertinimas yra atliekamas taip: neteisėtą kino industrijos produkciją platinančių asmenų kiekis yra dauginamas iš metinio vidutinio tokios produkcijos platinimo kiekio ir gaunamas nelegalios produkcijos kiekis; iš minėto kiekio yra išskaičiuojama JAV kino industrijos dalis pagal legalios JAV kino produkcijos pardavimo analogiją pasaulinėje rinkoje; gautas procentas yra dauginamas iš nelegalios produkcijos kiekio nustatyti JAV kino industrijos patirtus nuostolius. Iš dalies išvystytų rinkų vertinimas atliekamas taip: nustatomas legaliai ir bendrai parduodamos kino industrijos produkcijos kiekis, jų skirtumas yra nelegalus kino industrijos kiekis; iš minėto kiekio yra išskaičiuojama JAV kino industrijos dalis pagal legalios JAV kino produkcijos pardavimo analogiją pasaulinėje rinkoje; gautas procentas yra dauginamas iš nelegalios produkcijos kiekio nustatyti JAV kino industrijos patirtus nuostolius. Visiškai piratinių rinkų vertinimas atliekamas taip: tuščių informacijos laikmenų kiekis minėtoje rinkoje yra dauginamas iš piratavimo procento, arba parduotų tuščių laikmenų kiekis yra dauginamas iš nustatyto pardavimo / nuomos kiekio; gautas kiekis dauginamas iš legalios JAV kino produkcijos kainos. Atskirai skaičiuojami nelegalios kino produkcijos naudojimo televizijos transliacijose ir jos viešų atlikimų nuostoliai. Vertinimas atliekamas taip: nelegaliai transliuojančių asmenų kiekis dauginamas iš transliacijų kiekio; gautas kiekis dauginamas iš žiūrovų vidurkio ir nustatomas kiekis asmenų, kurie būtų naudoję legalią kino industrijos produkciją (kaip tai

atliekama metodologijoje, nenurodoma); ir gautas skaičius dauginamas iš legalių transliacijų ir viešų atlikimų pardavimo kainos. Kino industrijos piratavimo lygio tyrimo atveju nenurodoma, iš kur ir kaip imami duomenys tyrimo statistikai gauti.

Muzikos produkcijos nelegalaus naudojimo tyrimo duomenys gaunami naudojantis lokalių muzikos produkcijos platintojų apklausa. Duomenys interpretuojami pagal vietos rinkos sąlygas. Rinkos sąlygų vertinimo kriterijai yra šie: tuščių laikmenų kiekis rinkoje, duomenys surenkami iš nepriklausomų konsultantų, legalios muzikos produkcijos pardavimo kiekis rinkoje, piratavimo oficiali statistika, istorinis piratavimo vertinimas; ekonominiai piratavimo indikatoriai ir akademinės piratavimo studijos. Skaičiuojant nelegalios muzikinės produkcijos kiekį turėjo įtakos subjektyvūs „pakankami“ duomenys apie nelegalios muzikos produkcijos pasklidimą. Gautas rezultatas yra naudojamas nustatyti JAV muzikos produkcijos piratavimo lygį ir patirtus nuostolius.

Knygų kopijų nelegalaus platinimo tyrimas remiasi vietos leidėjų arba leidėjų atstovų apklausa. Metodologijoje pažymima, kad tai tik dalinis vertinimas, neapimantis visoje knygų platintojų veiklos teritorijoje realaus nelegalių knygų platinimo kiekio.

Tyrimo metodologijai iš esmės galioja pirmiau aptarto BSA-IDC metodikos trūkumai, be to, reikia paminėti šiuos papildomus trūkumus:

- atliekant tyrimą apskritai neįvertinta atviro kodo (nemokama) programinė įranga;
- tyrimo bazė yra tuščios informacijos laikmenos, preziumuojant, kad jos pa-

naudojamos tik neteisėtoms kopijoms, tačiau iš tikrųjų dauguma tuščių laikmenų panaudojama veikoms, visiškai nesusijusioms su intelektinės nuosavybės pažeidimu (pvz., verslo informacijai saugoti, atsarginėms kopijoms, paties asmens turiniui (šeimos filmams ar fotografijoms) ir pan.);

- tyrime iš esmės remiamasi JAV intelektinės nuosavybės industriją rodikliais, visiškai neatsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, tame tarpe nacionalinės produkcijos paplitimą, etc.

Tyrimas stokoja objektyvumo ir dėl duomenų šaltinių suinteresuotumo tyrimo rezultatais ir metodologijos neskaidrumo.

IFPI 2006 m. muzikos piratavimo studija. Studijoje iš esmės pateikiama „plika“ piratavimo statistika, nenurodant jokios duomenų gavimo ir tyrimo metodologijos. Yra nurodomi išpūdingi skaičiai (2002 m., 2003 m., 2004 m. Lietuvoje nelegalios muzikos produkcijos naudojimo kiekis yra daugiau nei 50 proc. rinkos), tačiau visiškai neaišku, kaip ir iš kur jie yra gaunami. Tyrimo pastabose nurodoma, kad IFPI naudoja „išsamią“ metodiką, kuri yra „vieniinga“ visoms rinkoms.

2003 m. Kanados piratavimo studija (*Canadian software provincial piracy study*) yra 2002 m. Kanadoje atliktas kompiuterių programų piratavimo tyrimas. Nelegalios programinės įrangos kiekis skaičiuojamas iš bendro (spėjamo) programinės įrangos poreikio kiekio atimant legalios programinės įrangos kiekį. Nelegalios programinės įrangos nuostoliai skaičiuojami nelegalios programinės įrangos kiekį dauginant iš vidutinės legalios programinės įran-

gos kainos. Deja, tyrimo metodika atskleista minimaliai. Kitaip nei BSA-IDC ar IIPA studijose, bendras programinės įrangos kiekis nustatomas naudojant detalius provincijų užimtumo ir gyventojų kiekio duomenis, įvertinant juos kompiuterių įrangos skvarbos atžvilgiu ir remiantis JAV rinkos tyrimų analogija. Legalios programinės įrangos pasiūlos kiekis nustatomas iš platintojų pateiktų pasiūlos duomenų.

Galima spėti, kad ši metodika yra tikslesnė, nes įvertinami vietos gyventojų kiekio ir užimtumo duomenys. Logiška, kad yra piratavimo ir gyventojų užimtumo priklausomybė – į tai neatsižvelgta pirmiau aptartose studijose, tačiau studijos objektyvumu verčia abejoti vien jau metodologijos neskaidrumas.

Vieninteliai oficialūs ir lokaliai atlikti intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai Lietuvoje yra 2001 m. ir 2005 m. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos užsakyti „Nelegalios produkcijos rinkos Lietuvoje“ tyrimai. Abu tyrimai atlikti naudojant kiekybinį tyrimą – gyventojų apklausą. Autorių nuomone, kiekybinis tyrimas – gyventojų apklausa – nėra tinkamiausias tiriant intelektinės nuosavybės pažeidimus dėl subjektyvių kliūčių pripažinti teisės pažeidimą, atsakomybės baimės, galimai nevienodo nelegalaus turinio supratimo ir t. t. Tai yra pagrindinė priežastis, kodėl tarptautiniuose tyrimuose naudojama mišri metodologija, o naujausioje jurisprudencijoje rekomenduojami išsamūs kompleksiniai teisiniai, statistiniai ir ekonominio modeliavimo tyrimai [13; 14; 15] Nepaisant šio trūkumo, šie tyrimai parodo bent jau intelektinės nuosavybės pažeidimų tendencijas Lietuvoje.

Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų tarptautinių tyrimų metodologijų apžvalgos lentelė

<i>Piratavimo tyrimo pavadinimas</i>	<i>Tyrimo objekto rūšys</i>	<i>Metai</i>	<i>Atskleista metodologija</i>	<i>Tyrimo regionas</i>
BSA-IDC	Programinė įranga	2006–2007 m.	Mišri (kiekybinis ir kokybinis tyrimas), papildant diskrečiais rodikliais	Visas pasaulis
IIPA	Programinė įranga, muzikos įrašai, kino filmai, knygos	2005 m.	Mišri (kiekybinis ir kokybinis tyrimas)	Šalių skaičius tiksliai nenurodomas
IFPI	Kino filmai	2006–2007 m.	Nenurodoma	Visas pasaulis
Kanados tyrimas	Programinė įranga	2003 m.	Mišri (kiekybinis ir kokybinis tyrimas)	Kanada

Analizuotų neteisėtos intelektualinės nuosavybės tyrimų metodologijos yra nepakankamai atskleistos – kai kurie tyrimai apskritai nepateikia kintamųjų rodiklių aprašymų, dalies tyrimų piratavimo lygio nustatymo metodikos nėra tiksliai atskleistos, neidentifikuoti esminiai duomenų šaltiniai arba jie įvardijami ypač generalizuotai. Visų autorių išanalizuotų pagrindinių intelektualinės nuosavybės pažeidimų tyrimai visiškai ar bent iš dalies remiasi suinteresuotų asmenų pateikiamais duomenimis, metodikose yra grynai subjektyvių rodiklių, dalis duomenų yra labai apytiksliai, nors tyrimų išvadose nurodomas piratavimo lygis yra stebėtinai tikslus. Kiekviena analizuota metodika turi didelių trūkumų. Visa tai verčia abejoti tokių tyrimų objektyvumu, nes tyrimų atlikėjai (ar užsakovai) dažniausiai yra suinteresuoti tendencingu tyrimo rezultatu, be to, tyrimų rezultatai ypač aktyviai panaudojami lobistinėje veikloje – darant įtaką teisėdarai ir teisei taikyti regioniniu ir nacionaliniu lygiu.

Šias išvadas patvirtina:

- 1) tarptautinių tyrimų rezultatų neatitiktis;

- 2) radikali tarptautinių tyrimų ir nacionalinių tyrimų rezultatų neatitiktis;
- 3) tarptautinė jurisprudencija ir ekonomikos mokslo darbai;
- 4) nacionalinės intelektualinės nuosavybės industrijos ekspertų vertinimai (kokybiniai rodikliai).

Skirtingų tarptautinių tyrimų nurodomas piratavimo lygis Lietuvoje radikaliai skiriasi, pavyzdžiui, 2004 m. nurodomas kompiuterių programų piratavimo lygis Lietuvoje pagal BSA-IDC tyrimą yra 58 proc., o pagal IIPA tyrimą – 70 proc. Dar didesni tarptautinių ir oficialių nacionalinių tyrimų skirtumai, pavyzdžiui, Kultūros ministerijos 2001 m. tyrime nelegalių muzikos įrašų dalis Lietuvos rinkoje buvo 47 proc., o 2005 m. sumažėjo iki 42,5 proc., pagal IIPA ir IFPI tyrimus nelegalių muzikos įrašų dalis 2005–2006 m. Lietuvos rinkoje neva buvo 85 proc. Aki vaizdu, kad tokie dideli tyrimų rezultatų skirtumai rodo abejotiną tyrimų patikimumą ir objektyvumą, t. y. trūkumus, kuriuos lemia ydingos metodologijos.

Intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimų metodologijų ydos yra pastebėtos ir

tarptautinėje jurisprudencijoje bei ekonomikos mokslo darbuose. Komentuodamas minėtą 2003 m. Kanados piratavimo studiją Otavos universiteto profesorius M. Geistas teigia, kad piratavimo lygis tarptautinių autorių ir gretutinių teisių gynimo organizacijų yra nustatomas neteisingai, nes minėtos organizacijos prognozuoja perdėtai optimistinę intelektinės nuosavybės produkcijos rinką [16]. Nepriklausoma analizė rodo, kad intelektinės nuosavybės pardavimo legali rinka mažėja (dėl didėjančios konkurencijos, nemokamų alternatyvų, galimybių teisėtai įsigyti vieną kūrinį vietoje viso albumo ir pan.), o intelektinės nuosavybės industrijų turimuose toks mažėjimas priskiriamas prie didėjančio piratavimo [17; 18]. Ekonomikos mokslininkai taip pat pabrėžia metodologijų ne-realumą ir neskaidrumą, kritikuoja tai, kad nėra bendros oficialios metodikos [15].

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija ir Lietuvos muzikos industrijos asociacija taip pat nėra linkusios sutikti su tarptautinių autorių ir gretutinių teisių apsaugos organizacijų pateikiamais nelegalios intelektinės nuosavybės naudojimo masto Lietuvoje duomenimis ir atvirai įvardija juos esant melagingus [19; 20; 21].

Autoriai pritaria *The Economist* išsakytai nuomonei, kad esami intelektinės nuosavybės naudojimo tyrimai iš esmės tarnauja siauriems lobistiniams interesams, pateikia iškreiptą intelektinės nuosavybės pažeidimų vaizdą ir savanaudiškai netinkamai daro įtaką atsakomybei už intelektinės nuosavybės pažeidimus [22]. Norint teisingai įvertinti intelektinės nuosavybės pažeidimų mastą, įvertinti taikomų pažeidimų kontrolės priemonių ir atsakomybės

veiksmingumą, proporcingumą ir nustatyti individualias ribas, būtina užtikrinti intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimų skaidrumą ir unifikuoti jų metodologiją [23]. Unifikavimas turėtų remtis tyrėjo nepriklausomumo, viešumo, objektyvumo, tyrėjo tyrimo objektų ir subjektų liečiamumo principais. Intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai turėtų būti atliekami nepriklausomų tyrėjų – viešojo administravimo institucijų arba kitų nepriklausomų institucijų, pavyzdžiui, universitetų. Jiems atlikti turi būti skiriamas viešasis finansavimas. Paminėtina, kad tai yra įprasta praktika išsivysčiusiose valstybėse, pavyzdžiui, JAV Valstybės komercijos departamentas kasmet atlieka intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimus ir valstybės viduje, ir užsienio valstybėse (pasitelkiami diplomatiniai atstovybių pareigūnai).

Tyrimų metodologija turėtų apimti ir kokybinį, ir kiekybinį tyrimą, taip pat ekonominio modeliavimo elementus [13]. Būtina atsižvelgti į atviro kodo kompiuterių programų naudojimo mastą [24], būtinas didesnis segmentavimas pagal vartotojų grupes, nes akivaizdu, jog skirtingos vartotojų grupės turi skirtingą išprusimą intelektinės nuosavybės srityje ir jos naudojimo poreikį (pvz., akivaizdu, kad pensinio amžiaus asmenys retai žaidžia kompiuterių žaidimus, todėl tokie asmenys neturėtų būti įtraukiami į tyrimą tiriant šią intelektinės nuosavybės sritį). Turi būti įvertintas techninių apsaugos priemonių paplitimas ir panaudojimas, pavyzdžiui, metodologiškai nepriimtina į vieną tyrimo imtį įtraukti ir techninėmis apsaugos priemonėmis apsaugotus ir neapsaugotus intelektinės nuosavybės objektus [25].

Galiausiai nepriimtina, kad oficialūs intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai Lietuvoje atliekami taip retai; kaip minėta, per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje atlikti tik du tyrimai (2001 m. ir 2005 m.), ypač kai privačiomis lėšomis finansuojami tyrimai atliekami kasmet ir dažnai panaudojami kompromituojant Lietuvą tarptautiniu lygiu.

Išvados

Intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai (ir juose pabrėžiamas didelis pažeidimų mastas ir daroma žala) iki šiol turėjo reikšmingą įtaką intelektinės nuosavybės teisėdara ir teisei taikyti, ypač nulemiant teisinės atsakomybės už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus ribas.

Autorių išanalizuoti pagrindiniai intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai (jų metodologijos) yra menkai pagrįsti, neskaidrūs, neobjektyvūs, prieštaringi, be to, išryškėjo tyrimų rezultatų tendencingumas (tyrimų atlikėjų (užsakovų) suinteresuotumas).

LITERATŪRA

1. Babachinaitė Genovaitė, Gutauskas Aurelijus, Jurgelaitienė Gitana, Kiškis Mindaugas, Starkus Saulius. Nusikalstamumo ir kitų nepageidautinų socialinių procesų prevencijos problemos bei jų sprendimas Europos valstybėse. Vilnius: LTU, 2003.

2. Piquero Nicole Leeper. Causes and Prevention of Intellectual Property Crime // Jay S. Albanese, Ed. Combating Piracy: Intellectual Property Theft and Fraud. Washington D.C.: Transaction Publishers, 2006.

3. Hanson Hu Li. Piracy, Prejudice and Profit: A Perspective from US-China Intellectual Property Rights Disputes // The Journal of World Intellectual Property 9 (6), 2006, p. 727–746.

4. BSA-IDC Fourth Annual Software Piracy Study: <http://w3.bsa.org/globalstudy/>

Esamų tyrimų duomenys dėl jų nepatikimumo ir neobjektyvumo negali ir neturi būti naudojami kaip argumentai civiliniame ir juo labiau administraciniame / baudžiamajame procese ar kaip įstatymų leidybos pagrindimas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, grindžianti didesnę atsakomybę bendru intelektinės nuosavybės teisių „pažeidžiamumu“, yra nepagrįsta objektyviais duomenimis, todėl jos reikėtų atsisakyti.

Autorių nuomone, intelektinės nuosavybės pažeidimų tyrimai, kuriais grindžiama intelektinės nuosavybės teisėdara ir ypač teisinė atsakomybė už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, privalo būti nepriklausomi ir oficialūs, t. y. atliekami arba viešojo administravimo institucijų, arba kitų nepriklausomų institucijų, pavyzdžiui, universitetų, o jų metodologija unifikuota, vadovaujantis viešumo, objektyvumo, technologinio nepriklausomumo, taip pat tyrimo objektų ir subjektų liečiamumo principais. Tyrimai turi būti nuolatiniai ir jiems skiriamas viešasis finansavimas.

5. Piratavimo žala Lietuvoje – beveik 80 mln. litų: http://nkm.balsas.lt/naujiena/?news_id=239566

6. Matthews Duncan. Globalising Intellectual Property Rights: The Trips Agreement. Routledge: London, NY, 2002. P. 18.

7. Kierkegaard Sylvia Mercado. Intellectual property – The EU Enforcement Directive: Taking a sledgehammer to crack the nut // Computer Law & Security Report. Vol. 21, Issue 6, 2005, p. 488–495.

8. Iš dalies pakeistas pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl baudžiamųjų priemonių siekiant užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0168:FIN:LT:HTML>

9. Kiškis Mindaugas, Šulija Gintautas. Baudžiamoji atsakomybė už intelektinės nuosavybės tei-

sių pažeidimus Europos valstybėse // Teisė. 2003, Nr. 49.

10. IIPA 2007 "Special 301" Review: <http://www.iipa.com/pdf/IIPA2007TableofEstimatedTradeLossesandPiracyLevelsfor2006USTRDecisions060607.pdf>

11. IFPI Piracy Report: <http://www.ifpi.org/content/library/piracy-report2006.pdf>

12. Canadian software provincial piracy study/ http://images.autodesk.com/adsk/files/4564705_2002_Canada_Provincial_Piracy_Study.pdf

13. Olsen Karsten. Counterfeiting and Piracy: Measurement Issues Background report for the WIPO/OECD Expert Meeting on Measurement and Statistical Issues, Geneva, 17–18 October 2005. OECD Secretariat. <http://www.oecd.org/dataoecd/42/44/35651123.pdf>

14. Kai-lung Hui, I.P.L. Png. Measuring Piracy of IP-Protected Goods: A Methodology Economic Analysis Associates & National University of Singapore. November 2005. http://www.econaa.com/resources/methodology_piracy_rate_sector.pdf

15. Thorpe Jeremy. Some Challenges for Copyright-Related Quantification. Review of Economic Research on Copyright Issues, 2004, Vol. 1(1), p. 41–50.

16. Geist M. Piercing the peer-to-peer myths: An examination of the Canadian Experience/ http://www.michaelgeist.ca/index.php?option=com_content&task=view&id=780&Itemid=98&nsub=109

17. Katz Ariel. A Network Effects Perspective on Software Piracy. University of Toronto Law Journal – Volume 55, Number 2, Spring 2005, p. 155–216.

18. Sag Matthew. Piracy. Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property, 4:133. Vol. 4. No. 2, Spring 2006.

19. Lietuva neįstengia atsikratyti piratų etiketės/ <http://birutis.lt/lt/ziniasklaida/pranesimai-spaudai/piratai-Lietuva>

20. Kultūros ministerija nesutinka su teiginiais dėl autorių teisių padėties Lietuvoje/ <http://www.lrkmlt/index.php?ItemId=19834>

21. Gabartas Renaldas. Skaitmeninės konkurencijos grimasos. 2006 m. balandžio 27 d., Nr. 95 (17859). <http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=36982>

22. BSA or just BS? Software theft is bad, so is misstating the evidence. The Economist, No. 8427, 2005-05-21. P.70–71.

23. Sipponen M., Willison R. Software Piracy: Original Insights from a Criminological Perspective. International Conference on System Sciences, Proceedings of the 41st Annual Conference. Jan. 2008. P. 266.

24. Gartner report on Linux computers aiding Windows piracy may be correct -- for now/ <http://software.newsforge.com/article.pl?sid=04/10/12/1216211&tid=130&tid=148&tid=37&tid=16>

25. Djekic Paul, Loebbecke Carl. Software piracy prevention through digital rights management systems. E-Commerce Technology, 2005. CEC 2005. Seventh IEEE International Conference. July 2005. P. 504–507.

MEASURING INTELLECTUAL PROPERTY INFRINGEMENTS: METHODOLOGICAL ASPECTS

Mindaugas Kiškis, Mindaugas Krikščionaitis

Summary

According to surveys of international intellectual property organizations the intellectual property infringements or piracy flourish in Lithuania. To tackle this problem the Lithuanian Republic adopted numerous national and international legal acts, including the latest EU Enforcement Directive 2004/48/EC, in many cases surpassing international requirements. High rates of piracy and infringeability of intellectual property are referred to as the background for the stronger protection of intellectual property rights, stricter sanctions and higher damages awards. Since, the only basis for piracy rates and vulnerability

of intellectual property are piracy studies, it is very important that they are objective, reliable and transparent.

The article starts with the review of the influence that intellectual property infringement studies have had for legislation and case law. We identify the recent practice of the Lithuanian Supreme Court, which accepted the increased “infringeability” or “vulnerability” of intellectual property, as the argument for stricter statutory liability. The authors proceed to survey the most notable international piracy studies and methodologies used for measuring intellectual

property infringements (piracy). To complement the international perspective the existing official national piracy studies in Lithuania are also reviewed.

Thorough analysis of the methodologies employed by major international studies suggests lack of transparency and reliability, while juxtaposing them with the national piracy study results, as well as recent international jurisprudence may suggest unjusti-

fied and exaggerated piracy data, which is employed for purposes of lobbyists.

The article concludes with the urge to disown the intellectual property law and policy from unreliable piracy studies, as well as to adopt the uniform and impartial measurement of intellectual property infringements. Systemic criteria for such assessment are also suggested.

Įteikta 2008 m. kovo 28 d.

Priimta publikuoti 2008 m. birželio 27 d.